

IGANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1903-ko IIbeltza-ren
II.ºEuskalerrian, iru peseta urtean.—Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1903-ko Urtarrilla-ren
II.º

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tívoli, letra B, 2.º derecha.

San Pedro-ren asartaldi bat

Arn-eko Baroiak, azkanengo arnasea eguin ordukosse, ots-eguin eban astiro eta arduraz Zeruko atarian. Ots-eguite moduan ezagutu eban San Pedrok etzala edozelango guizona sartu nairik egoana, eta atea guztiz zabaldurik, buru makurte bat eguinda, esan eutsan jesarri zeitela atarian egoan arechezko aulki luze ederean.

—Paperak edo garbitasunak bear direan leguez dakazuzalakoa nago —esan eutsan bereala atezain agur-garriak; eta Arn-eko Baroiak, chamarrearen barru aldeko sakelera eskua sartuta, atera zituan paper batzuk, eta eskuetan ipini eutsazan San Pedro-ri, esanaz:—Ondo egon bear dabe.

Galilea-ko arraintzariak ipini zituan betaurrekoak sur-ganean, eta arpegi ona jarri jakon ikusi ebanean, erriko abade arima-zainak emoniko aguri bat zala eskuetan eukan papera. Ara zer zinoan onek:

—Guizon artea ta elizarakoa, Jainkoaren aginduen gordetzaillea, guizon zurrera ta jakintsua, beartsu edo pobreai limosnea ta esan—ona ugari emoten eutsana, guizon humilla edo apala, guizon aberatza bere ondasunak gaisoteguiak, komentuak eta beste onetariko gauza on asko ereguiten erabilli zituanak, guizon eguiatia deabruak munduak eta araguiak goitu ezin izan dabena, berba baten, guizon bat, bere bizitzea lurrean izan dana pobreen alde al izan dabena eran lan eguitea.

—Aguri ederra dakazu, guizona —esan eutsan atezainak—baina orain itaune batzuk eguin bear deusudaz. Andia da zuen erria?

—Oguei milla arima daukoz guichi gora-bera.

—Eta eurentatik guciénak gaur eguneko moda jarraituko dabe; dantzan eguin, birauak bota, orditu, eta alkarrial dabezan chakurkeriak eguin, jecta?

—Bai jauna, zoriharrean alan da. —Eta alkateak, kontzejalak, enplauak, diputauak, berba baten, aguintzea daukeenak eta erriko guzaz darabillezanak, nortzuk dira ta zer eguiten dabe?

—Gueienak dira gaizto, tranposo, faltso, chakurto, galdu batzuk; erriaren lepotik bizi dira, ta beroni gauza onik ezteutse erakusten.

—Eta guizon ondraduak, bakea ta erriak euren buruen jaube izatea gura dozuenok, autaldiak edo eleziñoak izaten direanean, zer eguiten dozue?

—Guizon ondraduak, erantzun eban Arn-eko Baroiak zerbaiz izututa, eztoaz autaldietara, badakieelako guzurrezkoak direala, ta eurentan inun direan tranpa ta lapurreriak eguiten direala; ta naiago dabe echean egon bakean orretariko okerrierietan sartu barik.

San Pedro-ri illundu jakon zerbaiz bekokia, ta betaurrekoen ganetik

Baroia-ri beguira egoala, jarraitu eban:

—Eta asko dira guizon deunga ta gaizto orreek?

—Bai zera!... baina zarata andia eguiten dabe guichi izan arren, andik ortik emetik dabilz egun guztian atzera ta aurrera, beti berbetan edo deardarka, ta esan leike asko direala, baina ez; guero, gaiztoak direnez zema-tu edo amenazau eguiten dabe, ta bildurra sartu guizon ondraduen artean.

—Eta zu inoz alkate edo diputau eziñ izan izan zara?

—Bai jauna; alkate beintzat erraz izango nintzan, baina beti iguesi eguin dot orretariko nastetatik.

—Eta autaldietan, zeure botoa onenentzat emoten joango zinean.

—Inoz bai; baina gaiztoak beti eurenaz urtetzen eban; eta alper alperrik zan. Botoak artzeko, ontziak ausi, kontrarioai irainaka edo insultoka ta makilladaka iguesi eraguin, aspaldian ill da lurpetuta egozanen botoak be eurentzako arta, ta alan, guichi izan arren beti garaitzaille izaten ziran.

San Pedrok gueroago ta itzalago eukan bere betozkoa, ta ordurarteko berba biguna ichita, esan eutsan Barioari gogorcho:

—Eta zelango bizimodua erabiltzen zenduan?

—Bizimodua... ba... bizimodua... ni lango bati jagokana... au da... etzan charra.

—Ona ezta?

Arn-eko Baroiak, ezin igarrikik zegaitik eguiten entsazan itaune arek, erdi bildur erdi lotsa, baietz erantzun eutsan.

—Eta izurri edo cólera-ren bildur izan zara inoz?

Ezekian andikiak zer erantzun; kokolotuta egoan San Pedro-ren aotik alango gauzak entzunaz, baina ezekian inoz guzurrik esaten, eta erantzun eban:

—Ez jauna, esan gura dot... inoz izurri edo cólera aguertzen bazan errian, ni neure familia guztiaz joaten nintzan mendian neukan eche bakar batera, lenago neure otsein edo mayordomo-ari aginduta limosnak zabaldu eizala neure ondasunai jagoken moduan.

Ibilli zan apur baten San Pedro atartean, oinakaz beia gogor joaz, buru makur, eta esku bata bizarrean ebala; ezagun zan ezegoala poz pozik. Azkenean bira eguin eta aurrean jarri jakoa Arn-eko Barioari, ta esan eutsan:

—Zeuk esan dozunetik ateraten da, ondo bizi zifneala ta pobreai emon ezkeru zuri jagotsuna, burukomik eta atsakabe guztietatik iguesi eguiten zenduala. Au da, Jainkoak ipiniarik guizonai on asko eguiteko toldian, zerua irabazi gura izan dozula lanik eguin barik, ezer sufridu barik. Pobreai limosnakaz lagunduteaz ederto eguin dozu, bada eurenak zirean zure ondasunak, ez zureak; kontuguin edo administradore ederra izan zara. Bada gogoratuzi erriaren ondasu-

nak zein ondo erabilliko zenduzan, zeure ardnapean artu bazenduz.

Zuen erriaren galmenari zeuk erantzun bear deusazu, erriko beste guizon ondradu guztiakaz batera; gogor eguin bear zeutzen zuek gachari; sartu eleziñoetan eta ez ichi aguintzen guizon gaiztoai; ekin beti euren kontra, nai irabazi nai irabazi ez; ipini lan orretan zeuen indarra, zeuen aleguin guztiak; eta ondasuna ez eze, bizi bera be ichi, ichi bear bazan jasarrin edo pelian; itzartuta egon beti, deabruak ezta lorik eguiten da.

Ori eguin bazendue, zuen erriatik etorten dan baino jente gueiago etorriko liteke ate onetara; baina aspaldian eztator inor, deabruak eroaten dituelako azkenak eguin ordukosse. Iguesi eguin deusazue buruausteari; kurutzerik eztozue nai izan, astuna dalako; Kalbario-ra eztozue igo nai izan, kurutzetuko etezaituen bildurrez.

Zure erriko abade arima-zainaren aguri au ekarri ezipazendu, esango neutsun ezin dozula oinik ipini Erreinu onetan; baina alan be, Gure Jaunagaz itundu bear dot lenengo.

Au esanda, San Pedro sartu zan zeruan bigarren atea idiguita; eta Arn-eko Baroia guertatu zan ikaratu-ta, biotza miñez beterik, gogoratuten zeinbat lagun galduten zan bere errian bere erruz, eta bildurrez zer erabagui emongo eban Erabaguillo Nagusienak.

Ordu lauren gueroago agurtu zan San Pedro, ta esan eutsan Baroi guzajoari, Purgatorio-an egon bear ebala Juicio-ko egunerarte. Issill issilik jagui zan, da apal apalik agur eguin eutsan San Pedro-ri, ta karrejo bate-tik joan zan Purgatorioko atearen billa.

San Pedrok, jaurti zituan paperak mai ganean, aguin artean zinoala:

—Beti bardin... guizon ondraduak, katolikoak, eta... elizara joan bai... bizkarra berotzen ezteutselako orregaitik... bestelan... jektakit!... ondo bizi, burukomik artu ez ezegaitik... eta guero zerura zuzen zuzen zapata ta guzti... jektakazue charra!

JOSÉ BERGA.

¡AMA NEREA!

1

Malakoak issuritzen
zaizkit beguitikan
nere ama maitea
gogoratutikan.
zortzi egun bakarrik
dira oraindikan
zeruratu zifnala
mundu ontatikan!

Aingueruen artean
or zaude zeruan,

zedorrek merezia
zenduben lekuan!

2

Zu zeruratu zifnan
ni emen nazu utzi
gueroztikan badaukat
makiña bat antzi:
zu gabe mundu ontan
eziñ det nik etzi,
nere biotzak zupan
joan naidu igasi,

Aingueruan artean
or zaude zeruan
zedorrek merezia
zenduben lekuan!

3

Izenik ederrena
mundu ontan dana
da semien abotik
irtetzen dan jama!
au da biotz nerean
beti daukatana,
bizi naizen artean
aztuko etzaitana!

Aingueruen artean
or zaude zeruan
zedorrek merezia
zenduben lekuan!

PEPE ARTOLA.

EUSKALDUN ERDALZALEA

Matematikak

I

—Aizazu Josepe: inor degu or aurreko aldeko guizon zipot andi ori?
—Ori dezu ardantegui ortako nagusia.

—Eta zer tajuzko guizona da?
—Erdalzalechoa da, baino guizon bapoa da, berea eguin ondoan.

—Zerbait esan dezu arraietan!
Beste edozein ere bapoa izan oi da berea eguintakoan.

—Ez beti.

—Ezet?

—Ezet diot: bestela ikusi dezagun. Eman dezu bein-ere botorik?

—Bai; nai baino gueiagotan.

—Eta botoa eman aurretik ala botoa eman ondoan izan dira bapoa-

goak boto-billa ibilli izan diran guizonak?

—¡A! ¡Zer esanik ere eztago gai onetan! Botoa eman aurretik *zigarro puro* ederrak, eta guero, eman ondo-rean kea ere ez.

—Beraz ezta edozein izan oi guizon bapoa berea eguintakoan ere.

—Banelkien pillosopiaren bat aterako zenduena, baino pillosopiak ez-tigu urdailik beteko, eta obe degu ardantegura joan eta gosaldu.

—Nai dezun bezela.

—Goazen ba.

II

—Ola Don Batista.

—Ola Señores. ¿Ustedes eres uno kastillano?

—¿Ez alnazu ezagutzen Batista?

—Zu bai Josepe; baino beste ori ez, eta erdaldun antza eman diot.

—Au da Errapel nere lengusua, ni bezela ouskalduna, eta gatoz mokau bat artzeko asmoan.

—Atozte ba aurrera, zerbait ere izango degu ta.

III

—Errapel; ¿zer derizkiozu edari oni?

—Ardo onek ur askocho duela; eta zuk ¿zer derizkiozu?

—Ur onek ardo guchi duela.

—Ur askocho duen ardoa, eta ardo guchi duen ura ¿berdintsu eztira?

—Berdintsu ez; baizikan berdin berdin.

IV

Pazkoakoa eguiteak eman oi zion Batistari lanik asko. Bi gauza ziran ardurarik gaeien ematen ziotenak: bata zan urteko chekorra, eta bestea ur askoehodun ardoa edo ardo guchidun ura. Eskerrak erderaz ondo zekienari; erderaz eguin oi zuen bere aitortze edo *konfesioa*. Kontulari ona ere bazan, baino guziaren premia zuen.

Urteko chekorra, *Dose*, ta *tres-por-cuatro*, berdin dira; beraz *dose meses* eta *tres por cuatro meses* ere berdin dira. *Tres por cuatro*-tik *tres ó cuatro*-ra oso guchi dijoa; beraz galde-tzean apaizak zenbat denpora dan *konfesatu* nitzala, erantzun neikio *tres ó cuatro*, edo gaeienaz, *tres por cuatro meses*. Esan ta eguin, jo ta pasa; guzia ondo ateratzen zitzaion gure Batistari. Onetan *suerte* andikoa zan, eta ala bear ere.

Ur askochohun ardo edo ardo guchidun ura. Eguia aitortzen zion beti. Zaagui bakoitzari ardit baten ura, eta urtean saltzen zituen eun bat zaagui: eun ardit, sei erreal eskascho; sei erreal beartsu edo *pobreaki* eman *errestituzioa* eguiteko, ta kito. Bere buruaren kaltean zebillen, baino ibaia urtean idukirik, *lentazioa* etzan palta izaten, eta garaitzen etzan errez.

Jerez-prabika bat eguiteko asmoan zebillen, bada leku guziz egokia zegoen an ibetondo batean, batez ere ura oso orara idukitzeko; eta orretarako asmoan bazituen aurrera-

tuak amar edo amabi milla peseta; baino etsaia eztago beñere lo.

V

Erretorea gaisotu zan, eta praille bat ekarri bear izan zan Pazkoako garaian. Bazuen Batistak aditzea, prailleak *matematikoak* zirala eta etzituen aín gogokoak; beldur zan, «jo ta pasa», arteraño bezela eguiñ al izango ote zuen; zergatik etzuen ikusi beñere *temak* gauz onik ekarri zuanik. *Tematiko* edo setatsua izatea charra -da; baino *matematiko* edo *matematiko*, au da, setatsuagoa, charrago oraindik. Dana dala, bigar joan bearko degu chekorrarekin.

VI

Tres por cuatro meses-ek etzion baliu izan; baino ala ere ondo artu zuen emen prailleak, chekorra urte bete baino zaarragoa etzanean.

Zaagui bakoitzari ardit baten ura eguiten ziola.

—¿Eta zenbat da ardit batena?

—Ardit batena da jauna..... ardit batena.

—¿Baino zenbat ur sartzen diozu zaagui bakoitzari?

—Esan diot ba; ardit batena.

—Eta ardit baten ura ¿zer neurri du?

—(*Matematiko* onekin alperrik da jardutea, garbi esan ta kitu). Zaagui bakoitzari sartzen diot *kantara* batur.

—¿*Kantara* bat?

—Bai jauna.

—¿Eztirazu ba esan ardit batena?

—Bai jauna; ardit batean ekartzen didate *kantara* bat ur. (Esan banion esan nion. ¡Ura sermoia! ¡Ai *matematiko* *matematiko*! ¡Nork ekarri nau ni zure oinetara!)

Matematiko ere bai, baino bai kontu-ateratzaille ederra ere. Esan zidan:

—Saldu dituzu urtean eun *kantara* ur ardotzat.

—Bai jauna. (Gueiago ere al izan banu.....)

—Oguei urtean, bi milla *kantara*.

—Bai jauna.

—Oguei erreal *kantara*-ko dalarik ere, ostu dituzu berroguai milla erreal.

—(Bapo zio). Bai jauna.

—Berroguai milla erreal oiek eman bear dituzu *limosna*-tan.

—(¿Eta nere Jerez-Prabika?) Bai jauna.

—¿Itz ematen didazu?

—Itza.... itza.... bai jauna.

—Emendik aurrera erdera guchi eguin bear dezu.

—¿Zenbat ba?

—Ara: *restitución ó condenación*. Asko dezu orisse egunean bi aldiz esatea.

—¿Noiz arte?

—Esan dizudan *limosna* eguin arte.

—¿Eta euskeraz?

—Euskeraz esango dezu: ¿zer balio dio guizonari mundu guzia irabazteak baldin anima galtzen badu. Orisse maizcho galdetu zere buruari.

—¿Ori baino ezpada! Bai jauna («bai jauna», «bai jauna» esan guziari ta pakea *Matematikoekin*).

VII

¿Naiko dezute sinistu Batistari loa galerazten ziotela prailleak eman ziozkan bi ikaskizun edo lezioak? *Errestitución* edo *condenación*. ¿Zer balio dio guizonari mundu guzia irabazteak, baldin bere anima galtzen badu?

Guerokoa gueroko dalarik ere *si-kiera* orain utziko bazikioten pakean baino.... ¡ca!.... *no señor*. Ziri ta ziri zegozkion beti erdera ta euskera, eta etzan ura bizitzea.

VIII

Zortzi egun aietan etzan agui ka-lean gure guizona; mormorreta baze-billen praille sartu ote zan Arantzazun, Erriojara joan ote zan ardo billa, prabikarako bear ziran tresnaren batzuek erosten ote zebillen, eta ala ta onela bakoitzak esaten zuen bere iritzia.

Azaldu zan noizpaitere; igaro ziran illabete batzuek, berritu-aldi bat eman zitzaion Elizari; baita gaisoteguiari ere, eta erriko beartsu edo *pobreaki* ere eman zitzaizten *limosna* ugariak. ¿Nundik eta nola? Ori zeketen erriko Erretoreak eta Batistak bakarrik.

Prabika guelditu zan guero eguiteko, inork etzekien zergatik. ¿Inork ere ez? Bat edo batek esango luke: (Ai praillea praillea.... (Zure *matematikoak*,... *matematikoak*....)

P. M.

Ama baten negarra

(SARITUA)

¡Izar lastana! jume ederra!

biotz nereko oroitz tristea, nere atsegniñ zoragarria, beguetako argui norea!

Asnas laguntza indarazute, arkitutzen naiz penaz bete, gau soseguzko issillan ere eztet billatzen gozo pakea,

Sasilarretik leiza ertzera itzulirikan, bakardadea arkitu nai det, baña izuaz presaz uzten det bakar bidea.

¿Non dira nere amets gozoak,

utsirudiak, nere ustea, non da kolkuen erdi erdian gordetzen nuen izar lorea, biotzetikan kargak kendu ta uzten zirana gozabetea?

¿Zer urrutira iguesi diran! odoi pisuak dauzka gordea; itzali zaizkit zorion danak, iltzan ezkeron nere maitea.

¿Ordu illunak, ordu saminak!

dena tristura, dena nekea, zorigaistua kupira gabe mendean naukan doakabea

¿Zerengatikan zure amaren besuetatik nere umea igues joan zera, zu izanikan bere penaren sendatzallea?

¿Zu zinan arbol ostoz aspiko chori chikien esnatzallea, arrats illuna bultzatu eta egun berrien arguitzallea eta emanaz lastan gozo ak zure amaren choratzallea.

¿Saro berdeko landare gazte guelditzen dana ibar tristean itsatsitzeko ezbalidin badu laguntzallerik jaio lurrean, arkituko da ikaratua eta bakarrik bere bidean!

¡Al galdu zaitut beti betiko naizindutana beguiz aurrean... zure jostallu politik ere guelan nai dute egon gordean.

Zabaltzen ditut begui erial zabaltzen ditut leku denean zerengatikan gorde nai zaitut emenchen beti, magal nerean emateko bat, bi, zazpi lastan arpegui churi fin ederrean, nola ematen nizekizun milla besuan artzen zindudanean, borratu gabe damazkizunak zure masaleho atseguinean.

¡Al iltzerade, ¡bai iltzerade, ama utzirik bakardadean, zure kontuan egoten zana gozoz egunaz, pozaz gaubean.

Zu zinan nere asnas ezta, zu zinan nere aldamenen eguzki berri dizdizaria, jaikitzen zana pozaz goizean banatutza alaitasuna zure amaren biotz aulean!

¿Gaur naigabeak menderatuta senti det pena chit barrenean amari agur bat eguin gabe magaletik joan zeradenean, aztutzen estan azken agurra izarrak galtzen diradenean!

Begui nola eguzkiare azaldutzen dan illun illuna, begui nola gogo gaberik argitutzen dan triste eguna; choriak ere issilik daude galdurik lengo ¡ai! poztasuna, saroi berdean ezta ikusten bere lengoko alaitasuna, lorateguian ezta zabaltzen usaigozoko likurtasuna, ezta pasatzen ostoz tartetik lastantzen zuen aize biguna, iturri chiki pill pill larja atseguindurik uzten ziguna.

Tristerik dago baserrihoan len jostatzen zan ume chukuna, zelai zabalak, mendi tantaia galdurik beren edertasuna, guzia dago igar, legorra guzian dago eritasuna, eraman ziran ezkerotikan Jaunak kolkoko kutun kutuna.

Negar malkotan oroitutzen naiz bere andare polit chikiaz, gona kizkurtu urdin urdina, zapatachuak, mantal churiaz; seaskachoan lastandu eta chit amorioz kontuz utziaz, ille ugari urreztatua qildurik bere esku chikiaz, kantatzen zion *lo lo* gaisuak

ehit chukun chukun jail estaliat
—es inaz— ya ya emango ditz
asten bazera negar antziat.

¡Eztet entzungo bere izchoa
asma ezinik doi doi esana,
ezin autsiat gassonk farrez
adierazo azten zirana;
ezda górdoko kirik eguinaz
korri ebikian pozturik dana
bule deituaz ate chokotik
isail gordetzen jail zitzaidana,
gnero magalan loak artuta
maitatzen nuen amets laztana.

Choko chozuat bilduta dago
ari eguiten pestakzikana,
gona chotikan tiratutzero
nere aingueru polita gana
chakur chikia kau kau eguinaz
jostatutzero etortzen zana

Oroitzak milla berritzen dizkit
nere doaiak, nere usuak,
pozgarriabek daukat aurean
guziak berak utzitakuak.

Emen papella, libru chikia,
gurutzechua, ta or santuak,
silla polita, bere basua
amona Piak emandakuak.

Gona, gorontza, talma, mantala,
zapata chiki, galtzerdiehuak,
or errenkaran danak chinchilik
berak jarriak, berak jasuak.

¡Berogatik galdetzen naute
diruditela ikaratuak
ta nik erantzun orde zerura
diof josorik nagui besuak,
—¡Jauna! zergatik eman zeniran
ateratzeko zure eskuak!....

Umezurtz pobre jabogabeak
otzak ikaraz eta mintsuak,
limosna billa deituko dute
ate onduan kass kass gaisuak;
ematen zizkan ogui koskorak,
ematen zizkan laztan musuak
bere far-irri maitagarrian
zeruratu zan aingueruchuak.

¿Zer dira pena mingarriago?
¿Zer dirade zer, aundiaguak?
dira pechuak jaso ezinak,
dira biotza urratzekuak.

¡Bukatu dira ordu ederrak!
menderatu nau antsi estuak,
berri onaren mandatariak
guelditu zaizkit ezereztuak...

¡Baña alare esperantz onak
chukatzen dizkit negar malkuak,
samintasunak kaporatuta
neregantzeko indar galduak,
zeru altutik lagunduko dit
aingueru eder biotzekuak.

VICTORIANO YRAOLA.

Neskatalentzako dotak odo eskonsariak

Iru dagoz, 1500 pesetakoa bakoeha,
Bilboko aiantamentuak emongo da-
bezanak, eta Anselma Salces izan
zan andreak ichirikoak.

Aurtengo Martien 15-karren egu-
nerarte dago epea edo plazoa eska-
bidea eguteko Bilboko alkateari.

Baldintasun edo kondizioak one-
ssek dira:

Neskatalle izango da 16-urte-
tik 22-rakoa, au da, 16 eguinak euki ta
22 eguin barik ondiño; Bilbon jaioa,
pobrea, ekandu onetakoa; irakurten

edo leiduten, eskribiduten, kontuak
eguiten, planchatuten, jatekoa ipin-
ten, eta josten, eta ganera, euskeraz
berba eguiten jakin bear dau. Baldin-
tasun bardiñetan, Doña Anselmaren
seniderik balego, beran izango litza-
ke beste guztiak baino lenago.

Igaz be emon zirean eskonsari
onek.

KARIDADEA

(Jarraipena)

Eta zituanean
itz abek bukatu
imagiñak burua
baitzuen makurtu
esanikan otoitza
ontzat zuela artu
ta humillan echean
nai zuela sartu.

Pobrea itzuli zan
askar bere echera
zer gertatu zitzaion
anhen esatera
negarra zeriola
masalletan beera....
izer poza sartu ote zan
arren biotzorak....

Sosagatu zanean
dio andreaki
Erregian Errege
emendegu sarri
humillaren echera
Ark naidu etorri
faldesun chukunena
zuk echea jarri.

Emaztea asi zan
erne kentzen autsak
ta beren tokietan
ondo jartzen gauzak
garbitasun aundian
dena jartzen beintzat
zeru ta lurak egui-
zituen Arentzat.

Ontan allegatu zan
eguerdi aldia
ta norbaitek jo zuea
kampoko atia
idikitzero askar
joantzan andria
izango zalakoa
guztien Jabia.

Bañan aiton sinur bat
zegüen atian

«Aita gurea» esaten
boz illun batian
begiak ezin jaso
eta doi-doyian
dio: ¡limosnacho bat
Jaunan izenian!....

Ez dadukat nik ezer
oni emateko
baizikan bazkaria
gu gerok jateko
baña guork du barrea
aitona usteko
deusik eman gabe
eta biatzeko?

Ematera nijua
ni nere partia
plater bat eltzekari
ta zerra ogia
ez da gizarajo antzat
bazkai goiegia
baña oberik ez det
jan pena neria!

Eta esantakuu
laster eguiñ zuan
eta aitona zarrak
pozez jan zituan
bedeinkatu echea
ere jandakua
lagundu ziotelako
aia premi estua.

Baña egilerdia

zijuau aurrera
l'ermitako Jesusik
etzijoan ara
l'esan zuen gizonak
nijua bertara
noiz etorriko ote dan
berriz galdetzero.

Ermitara joan eta
belaunikatu zan
beti bezela humill
Jaunaren ofetan
esaten ziolarik
echera nolatan
joango zala agindu
ta ez ote zan joan.

Jesusek erantzute
dio: izan nitzan
ta artu ninduzuten
chit ederki bertan
ta gañora ugari
jaten ere eman
l'irten naiz utzirikan
bendiziyua an.

Itzuli zan gizona
pozez bere echera
andreaki Jesusen
itzak esatera
l'iskidatu (1) orduan
Jesukristu bera
zala etorri zana
limosna eskatzera.

Egun hura eskero
senar-emazteak
geiago maitatuzten
zituzten pobreak
naiz izan zarrak edo
naiz izan gazteak
pobreantzat etziran
ichituzten ateak.

Gero... an zan bezela
len eritasuna
guztia izaten zan
dieha ta osasuna
eta ala berean
ere urritasuna
gorde zan, azaldurik
ugaritasuna....

An bizi zan koñana,
ezin sufriturik,
ondamua (2) zuen ta
koñaduen onik
eta jakin nai zuen
nola eta nondik
atera ote ziran
ayek mishiritik.

T'itsuturik beraren
zorionarekin
joantzan bisitatzera
aitzaki batekin
ta palaku asko ta
itz estitzuakin
galdetu zien berak
nai zuena jakin.

Senzillitasunarekin
zioten kontatu
Jesus ermitakoakin
antzana gertatu
nola bazkaldutzero
zuten gonbidatu
ta gero nola echea
zuen bedeinkatu.

Jakindu zuenean
berak nai zuena
joanta kontatu zion
senarari dena
erabakirik an
joanik Jesusena
gonbidatu zezala
eche beronera.

Jesus izanikanen
chit ona denentzat
ala aberantzentzat
nola pobrientzat
bada denak berdiñak
gerade beretzat
gonbite hura artu
zuen oso ontzat.

Emazteak berri an
jakin zuenian
urgullua nabaitu
zuen barrenian
ta guzia apaintze
asi zan ochian
atseguñ artu zezan
Jesusek sartzian.

Ta maneatu zuen
gero bazkariya
oso baliosua
eta ugariya
mayean ere aberas-
tasun chit aundiya....
eche ark zirudien
zala jaureguiya. (1)

(Jarraituko da)

ENRIQUE ELIZACHA.

BILLA JOAN ETA GABE ETORRI

Eizezale gazte batek bi eper arra-
patu zituan, eta pozez beste bere bi
laguni berri an eman zien, esanaz,
echeko leioan zintzilik zeuzkala beste
egun batean jateko asmoarekin.

Lagunak an aditu zutenean, elkar-
turik, pentzatu zuten, gau artan, issil
issilik joanta, bi eperrak ssiskatu
bear zizkatela, eta ala eiztaria oera-
tua izango zala uste zuten orduan,
joan ziran biak aren atarira, eta abia-
tu ziran kaihabela luze baten puntan
kandelacho bat piztuta, erretzen epe-
rrak zintzilik zeuzkan lokarria, oik
beera erori zitezen.

Eiztaria ordea etzegoen lo; baizik
somatu zituan ssiskalariak zertan ze-
kiltzan, eta issilchorik leiota joanta,
aize eman eta itzali zien kaihabela-
ren puntan zerabilten kandelachoa.
Kaihabelaradunak berezko aizeak itza-
li ziela uste izan zuten, eta bigarren
aldiz kandelachoa piztuta, lengo lana
bera eguiñ zuten; baina berriz ere
leioko eiztariak itzali zien. Irugarren
eta laugarren aldiz orobat guertatu
zitzaien. Azpurturik orduan, batak
besteari ezan sion: Alperrik ari gai-
tuk, aize charra zebillek.

Au entzun zuanean leioko aizema-
lleak, boz eder eta garbiarekin era
onetan bertsoa bota zien:

Kandela—kaihabelak
Dabiltzan artean,
Aize charra izango dek
Leio bitartean;
Eper oiek jatea
Nai dezutenean,
Etorri aize charrik
Eztabillonean.

Eta bi ssiskalariak lotsaturik, ma-
kur-makur eguinik, erantzuteko al-
menik gabe, eta eperrik ere gabe,
ango aldiak laizter eguiñ zituzten.

Maiz oi dana mundu onetan: Billa
joan, eta gabe etorri.

IRISASI.

GURE ESKUTITZAK

Errenteritik

Pozez beterik nua zerbait esatera
igandean eta Erreguean egunean
emengobiltokian eguiñ ziran festaren
gañian. Asko det sentitzen nai nuen
beziñ luze ezpadet izkribatzen, bada
dembora guchi daukat itz abek aste
onetako gueian azalduko badira eta
urrengo asterako usten badet berriz
oso luze dioa.

Bi egunetan kantatu zan euskeraz-
ko opera Pudente. ¿Baña nola uste
dezute? Aia ederki, non Donostitik,
Irundik, Pasayatik eta beste inguru-
ko errietatik etorri ziran gende guz-

(1) iskidatu —comprender.

(2) ondamua —envidia.

(1) palacio.

tiak ere arriturik jua ziran gaste ayek eguin zuten lanarekin.

Lanik guyen eguin zuten, Uri-goitia, Goyeneche, Olazran, Egurrola, F. Echeberria eta Zalakain-ek eta aih ederki eguin zituzten beren paperak, non gendia etzen aspertzen chalo jotzen berari.

Burtina jasotzen danetik jechitzen dan artian ezta besterik entzuten gure euskalerriko kantu ederraren musika baizik.

Askotan kantatu bear izandu zuten parte bat bi aldiz gendearen chaloak isilduko baziran.

Neska mutillan dantza aih da polita eta aih ederki dantzatu zuten non gende guziya ehoraturik utzi zuten eta oraindik ere an ebilliko zirandantzan baldin ta gaste ayek nekatzeko bildurrik ezipazan izan.

Mutill koskorak ere ederki kantatu zuten beren parte bi egunetan bi aldiz bakoitzean, eta ala abek nola dantzariyak bildu zituzten beren onetara gendeak bota zizkaten pastel eta goiso zorroak beren lan ederraren paguan.

Jantzi ederrak zituzten denak eta gendeak gogoz beguiratzen zion denari, batez-ere Fulvia, Pudente eta Lepido-ri.

Ayek begui zabalak jartzen zituzten emakumeak Fulvia-ren sedazko jantzi eder eta baliosoa ikusita! Makiña batek utziko zituen pozik biltokian bere soñean zituenak arren truke!

Jantzi eder oiek denak baña gueia-

go poztu guinduen ikusi guenuenian biltokian aibestegendegure itzkuntza maitean izkribatutako opera entzutera jua zana.

Eguia da oraindik gueiagoren tokiya ere bazala, baña gendea franko bazan norbaitek inor guchi joango zala esanagatik, eta benturaz izer benturaz! oso bete ere eguingo zan baldin sarrerako chartelak merkeshiagoizan baziran: bañan jakina dago ezinditekela sarrera merke izan orlako opera ederra bear dan aberatstasunean azaldutzen danean; eta emen baña ederkiago ez omentzan, ez azaldu, eta ez kantatu lenbiziko Donostian kantatu zanean. Ori entzun guenduen Donostiar askoren aotik. Estanislao Samperiok lanasko eguin zuan gau guzian pianuna ederki jotzen eta ala onek nola pintakintzako lan guziak eguin zituen don Venanzio jaunak aguertu bear izandu zuten gañerako guziakin batean gendearen aurrean chalo asko entzutera Gende guziya oso kontentu guelditu zan gure kantu ederrak musika entzunta.

Nai nuke merezi duten bezela goitachatu ala orfeoiko giari Anthon Olanan nola berekin dauden gazte guziyak, baña len esan detan bezela dembora laburra daukat eta gañera Errenteriko berri bakarrarekin ez da bete bear IBAIZABAL.

Chalo asko merezi ditu baita ere anetari edo apuntadore Don Aureliok eta nola ez baitan azaldu gau oitan gendearen aurrean, gaur nai det bere izena emen jarri.

Aguiyan (ez da segurua) astuko zitzaidan norbait gueiago aipatzea, baña ez sinistu, baldin alakorik bada, naita eguin dedala eta barkatu.

ENRIKE ELIZECHEA.

Zarauztik

IBAIZABAL-len artezkari jauna.

Oraindik dembora guchi onuztik guertatu dira bi guizon merkatuan, bat Habanan izana ta beztea Buenos Aires-en eguako Amerikan, biok Guipuzkoako semeak merkatua arkitzen; omentzan egazti chikiz betea. Buenos Aires-en izanak ala dio: *nunka visto tanto mucho maliz*; Habanan izanak erantzuten dio *que parece cojer tan pacil maniz? tu comparas machetes akellos tener mucho oraje i mucho amor jaio-erri no como euzkaldunex mucho palabra poco sustanci*.

Ederki adizkidia; ederki, zuk diozunez ezagutzen dezu manbizak edo cubano-ak erria maite dutela, eta ez euzkaldunak; eguia da azko euzkaldunek berak ez uzte izanik edo aundi naiez ernegatzen dutela beren erriz eta aren izkuntz doatzuaz; zedorri ere aietakoa zerala uzte det, ala ematen dezu aditzera zere erdara mordollo orrekin.

Ezandet lenago eta azkori guertatzen zaio bere arrokeriz edo sundi naiez euzkaraz aztu eta erderaz ikasi ez; orrela ikutzenda ama euzkara bere zeimbait seme gandik baztertua.

Badira bezte euzkaldun batzuek gaurko eznaera ikusi eta diotenak: saioi onean asidira IBAIZABAL ta bere gendea bear dutela bicitu euzkara, bada agonian edo albetan dagoan gaisua sendatzen salla da, ori guertatzen da euzkararekin.

Nik ezaten diot erdalzale arro orri, beñere ikusi edo entzun ez alduen agonian edo albetan uztez zeuden ga-

ssoak endatu izan dirala, zergatik zendakin onak billatu eta eman dizkaten, eta guk eztaukagu zendakiña billatu bearrik, ezkaraz ernegatu eztegunak zendakinak daukazkigu eta zaiatuko guera gaiso ari ematen eta ziur gaude zendatuko degula. Ontarako samin azko eman bearrian arkituko guera, menturaz guerok artu ere bai, baña dana eramango degu Jaungoikoaren laguntzarekin gozotazunez.

IBAIZABAL-en 53 garren gueian irakurri det sorteri-tar batek nere galdeari erantzuten diona, ezaten didala eguia dala parroki aretan (Tolosan) erderaz erreztatzen dirala errozario ta bederatziurrenak izanik, apaiz jaun danak euzkaldunak, ori bera guertatzena Donostian, eta Azpeitin ere badirala aditzen det oitura ori daukatenak inondik edo nola guere euzkalerriko apaiz jaunak orrenbeztearreta erdararentzat, benturaz gurazoak ala eratzi zioteleko? ori ez; esan didate apaiz jaun oben artean zarritan guertatzen dala semea meza ezaten eta gurazoak entzuten, ondoren semea erderaz erreztatzen ta gurazoak euzkaraz erantzuten.

Illaren 2 an itzeguin det Aita praille beneragarri batekin gure euzkara maitearen gañean, eta berak ezandit leguezkoa dala, euzkal errian apaiz eta praille ta bezte erligiosoak euzkaraz mintzatzea, bañon gueren zori gaitzez eztala eguiten, eta orrela erri azkotan ari dala euzkara oztutzen eta euzkalzaleak garai onetan arrazoi daukatela garraz tzamar mintzatzea, gañera ezandit ez ikaratzeko.

GENARO ELIZONDO.

Zarantzen Iibeltzaren 6, an.

LA EDITORIAL VIEJALFA de losaas moldogutona
Gran Via, 20 eta 1. planta, 15.

IBAIZABAL

BIZKAITARREZ ETA GUIPUZKOARREZ EGUINA

Euskalerrian 3 peseta urtean

Erdalerrian 6

Guei edo numero bakochoa chakur chiki bat

Astean Asteangoa da, ta igandeetan edo domeketan urteten dau

Suskriziño lekua: Bilbon, Dendari kalean (calle de la Tendería) 19

AJUN JOSÉ ASTUY-RENEAN

Redakziñoa: Bilbon, Tiboli, letra B, 2.º derecha

Iragarriak

1.º orrialdean peseta 1 lerroa

3.º 0,20

4.º 0,15

Beste klaseetako iragarriak itundu edo conbenidu bearrekoak izango dira

Aurretik pagau bear dira, bai suskriziñoak eta bai iragarriak